

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เด็กก่อนวัยเรียนเป็นช่วงของการวางพื้นฐานการเติบโตทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม ครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุดตั้งแต่แรกเกิดและหล่อหลอมฟูมฟักอบรมเลี้ยงดูให้เด็กพัฒนาอย่างมีคุณภาพ การเลี้ยงดูมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็ก โดยเฉพาะ ถ้าเด็กได้รับการเลี้ยงดูที่ถูกต้อง ได้รับธาตุอาหารครบถ้วน ได้รับการกระตุ้นให้เกิดพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญา ตลอดจนการปลูกฝังลักษณะนิสัย คุณธรรม จริยธรรม ก็จะทำให้เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ

หากเด็กไม่ได้รับการเลี้ยงดูที่เอื้อต่อการกระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการรอบด้านที่ถูกต้องและเหมาะสมในช่วงนี้ มีผลให้ความสามารถในการเรียนรู้ถูกยับยั้งหรือหยุดชะงัก ส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการล่าช้าได้ สอดคล้องกับของศิริกุล อิศรานุรักษ์ และชัยวัฒน์ วงษ์อาษา (2533) ที่พบว่า การจัดโปรแกรมกระตุ้นพัฒนาการในเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้าจากบิดามารดาจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการก้าวหน้าได้ เช่นเดียวกับการศึกษาของวารภรณ์ สัยนานนท์(2538) ที่พบความสัมพันธ์ระหว่างความรู้พัฒนาการเด็กกับการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาเป็นไปในทางบวก กล่าวคือมารดาที่มีความรู้พัฒนาการเด็กสูงจะมีการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้มีพัฒนาการเหมาะสมตามศักยภาพและตามวัยดี และดีกว่ามารดาที่มีความรู้พัฒนาการเด็กต่ำกว่า

การจัดกิจกรรมการเล่นเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมสุขภาพด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา การจัดโปรแกรมการเล่นหรือการเล่นกับเพื่อน เป็นกิจกรรมหรือการกระทำที่ก่อให้เกิดความสนุกสนาน ช่วยให้เด็กเข้าใจสิ่งอื่น ๆ และปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม ได้จากการศึกษาของรัชนี สมประชา (2533) พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นน้ำ เล่นทราย มีความสามารถทางทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ด้านการสังเกต การจำแนก และเปรียบเทียบสูงกว่าเด็กที่ไม่ได้รับการจัดประสบการณ์เล่นน้ำ เล่นทราย และจากการศึกษาของ วรดี เลิศไกร (2533) พบว่า เด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์ที่เปิด

ให้เด็กมีโอกาสเลือกเล่นเครื่องเล่นสนามที่จัดเตรียมไว้เช่น ชิงช้า ม้าหมุน ไม้กระดก ไม้ล้อ การเล่นน้ำ เล่นทราย เป็นต้น ตามความต้องการและความสนใจของตน เด็กมีพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม สูงกว่ากลุ่มเด็กที่ได้รับกิจกรรมไม่เป็นไปตามแผนการจัดประสบการณ์ และเมื่อเปรียบเทียบผลพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ของเด็กก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นดังกล่าวกับกิจกรรมการเคลื่อนไหวพื้นฐานและกิจกรรมการละเล่น เช่น การเดิน การกระโดด การเล่นกระต่ายขาเดียว การเดินกอร่า เดินหมี เดินปู เป็นต้น พบว่าเด็กที่มีโอกาสเลือกเครื่องเล่นในสนามมีพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ดีกว่าเด็กที่ได้รับกิจกรรมการเคลื่อนไหวพื้นฐานและการละเล่น เพราะการเล่นของเล่นในสนามตามความต้องการของตนเอง ทำให้เด็กมีการเล่นที่เป็นอิสระ ซึ่งอาจเป็นการเล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่มเด็กรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลิน มีโอกาสฝึกฝนการเคลื่อนไหวของร่างกายทั้งกล้ามเนื้อมัดเล็กและกล้ามเนื้อมัดใหญ่ (สุณี บุญพิทักษ์, 2533) บรรยากาศที่มีเสียงดนตรีประกอบในขณะที่มีกิจกรรมสามารถส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางสติปัญญาสูงขึ้น จากการศึกษาของฉัตรสุดา เขียรปรีชา (2537) พบว่า เด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมในบรรยากาศที่มีเสียงดนตรีประกอบจะมีพัฒนาการทางสติปัญญาสูงกว่าเด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมแบบปกติไม่มีเสียงดนตรีประกอบ

จากงานวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า หากเด็กได้รับการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การส่งเสริมสุขภาพด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา จากผู้เลี้ยงดูอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องอย่างมีแบบแผนจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีขึ้น จึงควรที่จะรณรงค์ให้บิดามารดาหรือผู้เลี้ยงดูเด็กเห็นความสำคัญของการส่งเสริมสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ การส่งเสริมสุขภาพเป็นกระบวนการที่ช่วยให้บุคคลเพิ่มความสามารถในการควบคุมสภาวะเป็นอยู่ที่ดีไว้และปรับปรุงสุขภาพให้ดีขึ้น กมลทิพย์ ด่านชัย (2540) กล่าวว่า การที่จะให้การส่งเสริมสุขภาพและวางรากฐานสุขภาพที่ดีให้แก่เด็ก จึงเป็นหน้าที่ที่สำคัญยิ่งของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง การปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพต้องมีการปรับให้เหมาะสมสอดคล้องกับวุฒิภาวะและพัฒนาการของเด็ก

ผลการศึกษาในปัจจุบันชี้ว่า ภาวะสุขภาพเมื่อแรกเกิดและวัยแรกเริ่มของชีวิตนี้มีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพและโรคเรื้อรังต่าง ๆ ในผู้ใหญ่ เด็กที่มีสุขภาพดีจะมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ เร็วกว่าเด็กที่มีสุขภาพไม่ดี จากการศึกษาของอาภาวรรณ หนูคง (2535) พบว่าเด็กที่เจ็บป่วยรุนแรงมีพัฒนาการช้ากว่าเด็กที่ไม่เคยเจ็บป่วยรุนแรง

การหาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพของเด็กจะทำให้เราสามารถหาวิธีการป้องกันปัญหาที่จะเกิดกับเด็กได้ เพราะปัญหาสุขภาพหลายด้านสามารถป้องกันได้ เช่น การฉีดวัคซีนป้องกัน

โรค การเลี้ยงดูอย่างถูกสุขลักษณะ เด็กที่มีปัญหาด้านสุขภาพจะส่งผลต่อการเจริญเติบโตและ พัฒนาการ การส่งเสริมสุขภาพนอกจากจะเป็นการช่วยเสริมสร้างให้เด็กมีพัฒนาการเป็นไปตามวัยแล้ว ยังสามารถป้องกันการเกิดปัญหาสุขภาพได้อีกทางหนึ่ง และยังเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการสมวัย

เด็กก่อนวัยเรียนใช้เวลาส่วนใหญ่ในแต่ละวันอยู่กับพ่อแม่ผู้ปกครอง และประมาณครึ่งหนึ่งของเวลาทั้งหมดอยู่ที่โรงเรียนอนุบาลอยู่กับครู ดังนั้นผู้ที่เหมาะที่สุดที่จะคอยดูแลส่งเสริมสุขภาพของเด็กให้มีสุขภาพที่สมบูรณ์ทางด้านร่างกาย จิตใจ-อารมณ์ สังคม และสติปัญญาได้แก่พ่อแม่ผู้ปกครอง และครูที่โรงเรียน ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาปัญหาสุขภาพเด็กก่อนวัยเรียน และการส่งเสริมสุขภาพเด็กก่อนวัยเรียนจากผู้ปกครองและครูผู้สอน เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันปัญหาสุขภาพในเด็ก และหาแนวทางในการเสริมสร้างสุขภาพเด็กเพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาไปในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสมสอดคล้องกับวัยและพัฒนาการทุกด้าน เพราะหากเด็กได้รับการส่งเสริมอย่างถูกต้องจะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาทุกด้านต่อเนื่องไปจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาสุขภาพของเด็กก่อนวัยเรียนในเขตชุมชนเมืองกำแพงเพชร
2. เพื่อศึกษาการส่งเสริมสุขภาพเด็กก่อนวัยเรียนของผู้ปกครองในเขตชุมชนเมืองกำแพงเพชร
3. เพื่อศึกษาการส่งเสริมสุขภาพเด็กก่อนวัยเรียนของครูผู้สอนเด็กก่อนวัยเรียนในเขตชุมชนเมืองกำแพงเพชร

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพปัญหาสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพของเด็กก่อนวัยเรียนในเขตชุมชนเมืองกำแพงเพชร
2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ปกครองของ เด็กก่อนวัยเรียนในเขตชุมชนเมืองกำแพงเพชร และครูผู้สอนเด็กก่อนวัยเรียนในเขตชุมชนเมืองกำแพงเพชร

นิยามศัพท์เฉพาะ

เด็กก่อนวัยเรียน หมายถึง เด็กที่เข้าเรียนในระดับก่อนการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน รัฐบาลหรือเอกชนหรือศูนย์เด็กเล็ก ที่มีอายุระหว่าง 3-6 ปี

ชุมชนเมืองกำแพงเพชร หมายถึง เขตรับผิดชอบตามพื้นที่บริการของเทศบาลเมือง กำแพงเพชร เทศบาลตำบลนครชุม และตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

ปัญหาสุขภาพของเด็กก่อนวัยเรียน หมายถึง ปัญหาสุขภาพของเด็กวัยก่อนเรียน ได้แก่ โรค/ อาการ อุบัติเหตุ และอันตรายจากสัตว์

การส่งเสริมสุขภาพ หมายถึง การส่งเสริมสุขภาพเด็กก่อนวัยเรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจอารมณ์ สังคม และสติปัญญา ของผู้ปกครอง และครูผู้สอน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาสุขภาพของเด็กก่อนวัยเรียนในเขต ชุมชนเมืองกำแพงเพชรและการส่งเสริมสุขภาพเด็กก่อนวัยเรียนในเขตชุมชนเมืองกำแพงเพชร โดยดำเนินการดังนี้

ประชากร ได้แก่ ผู้ปกครองของเด็กก่อนวัยเรียนอายุ 3-6 ปี ซึ่งเป็นนักเรียนโรงเรียน อนุบาล โรงเรียนประถมศึกษาที่มีชั้นเด็กเล็กและอนุบาล ทั้งของรัฐบาลและเอกชน และศูนย์เด็ก เล็ก ที่อยู่ในเขตชุมชนเมืองกำแพงเพชรจำนวนทั้งสิ้น 19 โรงเรียน จำนวน 3,120 คน และ ครูผู้สอนเด็กก่อนวัยเรียน โรงเรียนอนุบาลและ โรงเรียนประถมศึกษาที่มีชั้นเด็กเล็กและอนุบาล ทั้งของรัฐบาลและเอกชนที่อยู่ในเขตชุมชนเมืองกำแพงเพชรจำนวน 87 คน

กลุ่มตัวอย่าง จำนวนกลุ่มตัวอย่างจากตารางเคลซีและมอร์แกน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ ผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียนซึ่งเป็นนักเรียนโรงเรียนอนุบาล โรงเรียนประถมศึกษาที่มีชั้น เด็กเล็กและอนุบาล ทั้งของรัฐบาลและเอกชน และศูนย์เด็กเล็ก ในเขตชุมชนเมืองกำแพงเพชร จำนวน 341 คน และครูผู้สอนเด็กก่อนวัยเรียนในเขตชุมชนเมืองกำแพงเพชรจำนวน 70 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาสภาพปัญหาสุขภาพที่พบบ่อยในเด็กก่อนวัยเรียนในเขตชุมชนเมือง กำแพงเพชรและการส่งเสริมสุขภาพเด็กก่อนวัยเรียนในด้านร่างกาย จิตใจอารมณ์ สังคม และ สติปัญญาในเขตชุมชนเมืองกำแพงเพชร

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

แบบสอบถาม เกี่ยวกับปัญหาสุขภาพของเด็กก่อนวัยเรียนและการส่งเสริมสุขภาพเด็กก่อนวัยเรียนในเขตชุมชนเมืองกำแพงเพชร จำแนกเป็น 2 ฉบับคือสำหรับ ผู้ปกครอง และสำหรับครูผู้สอน

สำหรับผู้ปกครอง

แบบสอบถามสำหรับผู้ปกครองประกอบด้วย 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับ เด็ก และพ่อแม่

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามปัญหาสุขภาพของเด็กก่อนวัยเรียน

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการส่งเสริมสุขภาพเด็กก่อนวัยเรียนในด้านร่างกาย

จิตใจอารมณ์ สังคม และสติปัญญา

สำหรับครูผู้สอน

แบบสอบถามสำหรับครูผู้สอนประกอบด้วย 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับครูผู้สอน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามด้านปัญหาสุขภาพของเด็กก่อนวัยเรียน

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามด้านการส่งเสริมสุขภาพเด็กก่อนวัยเรียนในด้านร่างกาย

จิตใจอารมณ์ สังคม และสติปัญญา

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป โดยการหาค่าร้อยละ

วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพของเด็กวัยก่อนเรียน โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพเด็กก่อนวัยเรียนในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ทราบถึงสภาพปัญหาสุขภาพของเด็กก่อนวัยเรียน เพื่อนำไปหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
2. ได้ทราบถึงการส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครอง และครูผู้สอน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพเด็กก่อนวัยเรียนในด้านต่าง ๆ